

КУЗЬМІН ЕДУАРД ЕДУАРДОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук

ДО ДИСКУСІЇ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ РОДОВОГО ОБ'ЄКТА ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ МИРУ, БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ

Сучасні реалії сьогодення¹ неодмінно актуалізують довготривалу проблему щодо визначення родового об'єкта злочинів, передбачених розділом XX Особливої частини Кримінального кодексу України (далі – КК України) («Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку»), що фактично зводиться до декількох ключових принципів питань:

по-перше, переважна більшість навчально-методичних, навчальних та наукових джерел, присвячених дослідженню положень означеної частини КК України визначають, що родовим об'єктом відповідних злочинів є мир, безпека людства та міжнародний правопорядок², що у свою чергу суперечить такій традиційній теорії об'єкту, як «суспільних відносин», а відтак й загальноприйнятому підходу, за яким об'єктом злочину визнаються охоронювані кримінальним законом суспільні відносини [3, с. 105], що зрештою призводить до більш глобальної дискусії щодо наявності різноманітних теорій (концепцій) об'єкта злочину у кримінально-правовій літературі³;

по-друге, це змістовна складова відповідних понять: мир, безпека людства та міжнародний правопорядок, за якою відмінності в думках фахівців полягають виключно в питанні віднесення тих чи інших злочинів до відповідних безпосередніх об'єктів [13, с. 80]. Так, наприклад, В. О. Поповичук зазначає про те, що мир виступає безпосереднім об'єктом для таких злочинів, як: пропаганда війни та планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни (ст. ст. 436, 437 КК України) [9, с. 321-322], у той час коли на думку В. В. Сташиса до злочинів проти миру слід відносити не тільки ст. ст. 436, 437, а й ст. ст. 438, 447 КК України [4, с. 566];

по-третє, це заперечення «триоб'єктності» родового об'єкта злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Так, С. П. Кучевська говорить про те, що «триоб'єктність» родового об'єкта відповідних злочинів полягає в тому, що його формують три категорії суспільних відносин: 1) суспільні відносини щодо забезпечення миру; 2) суспільні відносини щодо забезпечення безпеки людства; 3) суспільні

¹ Див. детальніше, наприклад: [11, с. 249-255; 5].

² Див., наприклад: [10, с. 299; 2, с. 742; 9, с. 321-322] та ін.

³ Мова йде про те, що на сьогоднішній день в сучасній теорії кримінального права виділяють щонайменше сім різних теорій (концепцій) об'єкта злочину. Див. детальніше, наприклад: [7, с. 113].

відносини щодо забезпечення міжнародного правопорядку [6, с. 85], а С. М. Мохончук у свою чергу, – про необхідність її перегляду, доцільність виокремлення лише двох видів: 1) злочинів проти миру та 2) злочинів проти безпеки людства [7, с. 129-130] й пропонує взагалі виключити поняття «міжнародний правопорядок» з назви розділу XX Особливої частини КК України з огляду на те, що він являє собою всю сукупність суспільних відносин, що охороняються системою міжнародного права в цілому, є ширшим, ніж поняття «мир та безпека людства» і співвідноситься з ними як ціле і частина [7, с. 220], а також перенести склад злочину піратства до іншого розділу Особливої частини Кримінального закону [8, с. 696];

по-четверте, твердження про те, що однією з характерних ознак злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку є те, що вони взагалі не мають спільного родового об'єкта [1, с. 153, 155]. Таку позицію займає, зокрема, Д. В. Бойчук, який зазначає, про необхідність внесення змін до чинного КК України, в частині назви розділу XX Особливої частини КК України із «Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку» на «Злочини міжнародного характеру та міжнародні злочини»¹ та включити в цей розділ інший перелік злочинів, аніж той, що передбачений нині [1, с. 155].

Таким чином, вбачається, що сьогодні й досі немає єдиного підходу щодо визначення родового об'єкта злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Разом з цим з-поміж великої кількості різноманітних поглядів, найбільш раціональним наразі, на нашу думку, є визначення родового об'єкта злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку як охоронюваних кримінальним законом суспільних відносини щодо забезпечення миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку [12, с. 250]. Що ж стосовно внесення змін до чинного КК України в частині перейменування розділу та переносу окремих статей, то вважаємо, що ці питання безумовно вимагають подальшого ґрунтовного дослідження задля вдосконалення кримінального законодавства України, а також приведення його у відповідність до вимог чинних міжнародних договорів.

Список використаної літератури:

1. Бойчук Д. В. Загальний правовий аналіз злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку в контексті Кримінального кодексу України. *Наукові записки. Серія: Право*. 2018. Вип. 5. С. 151-156.
2. Кримінальне право (Особлива частина) : підручник / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. 2-ге вид. Київ : Дакор, 2015. 786 с.
3. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2010. 456 с.

¹ Примітно, що подібний підхід є характерним як правило для наукових досліджень у сфері міжнародного права. Див., детальніше, наприклад: [13, с. 80-81].

4. Кримінальне право України. Особлива частина : підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. ; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2010. 608 с.
5. Кузьмін Е. Е. Кваліфікація міжнародних збройних конфліктів у міжнародному гуманітарному праві: зарубіжний досвід : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11. Одеса, 2018. 20 с.
6. Кучевська С. П. Проблеми гармонізації законодавства України про кримінальну відповідальність та Статуту Міжнародного кримінального суду : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів, 2009. 331 с.
7. Мохончук С. М. Кримінально-правова охорона миру та безпеки людства : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08, 12.00.11 / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2014. 447 с.
8. Мохончук С. М. Особливості правової регламентації системи злочинів проти миру та безпеки людства в Кримінальному кодексі України. *Правова доктрина – основа формування правової системи держави* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 20-річчю НАПрН України та обговоренню п'ятитом. моногр. «Правова доктрина України» (м. Харків, 20-21 листоп. 2013 р.). Харків, 2013. С. 693-697.
9. Поповичук В. О. Визначення категорії «злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку». *Часопис Київського університету права*. 2015. № 3. С. 320-323.
10. Савченко А. В., Шуляк Ю. Л. Кримінальне право України. Загальна та Особлива частини (у схематичних діаграмах) : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2015. 312 с.
11. Стрельцов Є. Регулювання складних соціальних процесів у міжнародному та національному праві. *Юридичний вісник*. 2014. № 1. С. 249-255.
12. Тестові завдання з кримінального права: для підготовки до ЗНО для вступу до магістратури : навч. посіб. / Д. О. Балобанова та ін. ; передм. С. В. Ківалова ; відп. ред. Є. Л. Стрельцов ; НУ «ОЮА». Одеса : Юридична література, 2019. 260 с.
13. Шамара А. В. Система преступлений против мира и безопасности человечества в уголовном законодательстве Украины – их классификация в теории уголовного права. *Научный вестник Международного гуманитарного университета. Серия : Юриспруденция*. 2014. Вып. 11. С. 80-83.

Ключові слова: злочини, родовий об'єкт, мир, безпека людства, міжнародний правопорядок.

Ключевые слова: преступления, родовой объект, мир, безопасность человечества, международный правопорядок.

Key words: crimes, generic object, peace, human security, international legal order.